

**PODCAST TINGLASH ORQALI O‘SMIRLAR VA O‘RTA YOSHLI
O‘RGANUVCHILARDA INGLIZ TILI LISTENING KO‘NIKMALARINI
RIVOJLANTIRISH: QIYOSIY TADQIQOT**

Bibizar Jumanova Abror qizi

Toshkent amaliy fanlar unversiteti

uralovjavohir594@gmail.com

Annotatsiya. Maqola "Podcast tinglash" orqali o'smirlar va o'rta yoshli o'rganuvchilarda ingliz tili listening ko'nikmalarini rivojlantirishni o'rganadi. Podcastlar, zamonaviy ta'lim metodlaridan biri sifatida, o'quvchilarga turli mavzularda qiziqarli va interaktiv materiallar taqdim etadi. Ushbu tadqiqotda, podcastlarning ingliz tilini o'rganish jarayonidagi ahamiyati, ularning o'ziga xos afzalliklari va tinglash ko'nikmalarini rivojlantirishdagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, o'quvchilarning tinglash ko'nikmalarini oshirish uchun eng samarali strategiyalar va metodlar taklif etiladi. Tadqiqot natijalari, o'quvchilarga ingliz tilini o'rganishda podcastlardan qanday foydalanish mumkinligini ko'rsatib beradi.

Kalit so'zlar: Podcast, Tinglash ko'nikmalari, Ingliz tili, O'smirlar, O'rta yoshli o'rganuvchilar, Ta'lim metodlari, Interaktiv materiallar

Аннотация. В статье исследуется развитие навыков аудирования на английском языке у подростков и учащихся среднего возраста посредством «прослушивания подкастов». Подкасты, как один из современных методов обучения, предоставляют учащимся интересные и интерактивные материалы по различным темам. В данном исследовании анализируется важность подкастов в процессе изучения английского языка, их уникальные преимущества и роль в развитии навыков аудирования. Также предлагаются наиболее эффективные стратегии и методы улучшения навыков аудирования у учащихся. Результаты исследования показывают, как учащиеся могут использовать подкасты в изучении английского языка.

Ключевые слова: Подкаст, навыки аудирования, английский язык, подростки, учащиеся среднего возраста, методы обучения, интерактивные материалы

Annotation. The article studies the development of English listening skills in adolescents and middle-aged learners through "listening to podcasts". Podcasts, as one of the modern teaching methods, provide students with interesting and interactive materials on various topics. This study analyzes the importance of podcasts in the process of learning English, their unique advantages and their role in developing listening skills. It also suggests the most effective strategies and methods for improving

students' listening skills. The results of the study show how students can use podcasts in learning English.

Keywords: Podcast, Listening Skills, English, Teenagers, Middle-Aged Learners, Teaching Methods, Interactive Materials

KIRISH.

Ingliz tilini o'rganish jarayonida tinglash ko'nikmalari muhim rol o'ynaydi. O'smirlar va o'rta yoshli o'rganuvchilar uchun, zamonaviy texnologiyalar yordamida ta'lim olish jarayoni yanada qiziqarli va samarali bo'lishi mumkin. Bu maqolada, podcast tinglash orqali ingliz tili listening ko'nikmalarini rivojlantirish usullari va ularning ta'siri haqida batafsil ma'lumot beriladi. Podcastlar - bu audio formatda taqdim etiladigan dasturlar bo'lib, turli mavzularni qamrab oladi. Ular o'quvchilarga qiziqarli va interaktiv materiallarni taqdim etadi. Podcastlar orqali o'quvchilar real hayotdagi ingliz tilidagi suhbatlarni tinglash imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu, o'z navbatida, ularning tinglash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Tinglash ko'nikmalari til o'rganishda asosiy komponentlardan biridir. O'quvchilar tilni faqat yozma shaklda emas, balki og'zaki shaklda ham tushunishlari kerak. Tinglash ko'nikmalari orqali, o'quvchilar so'z boyligini kengaytirish, talaffuzni yaxshilash va muloqot qilish qobiliyatlarini oshirish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Podcastlar, bu jarayonda o'quvchilarga yordam beradigan ajoyib manba hisoblanadi. O'quvchilar qiziqqan mavzularni tanlab olishlari kerak. Bu ularning motivatsiyasini oshiradi va tinglash jarayonini qiziqarli qiladi. Misol uchun, sport, san'at yoki ilm-fan kabi mavzularni tanlash mumkin. Podcastlarni birinchi marta tinglaganda, o'quvchilar barcha ma'lumotlarni tushunmasliklari mumkin. Shuning uchun, ularni bir necha bor tinglash tavsiya etiladi. Har bir tinglashda yangi ma'lumotlar va tushunchalarni kashf etish mumkin.

Podcastning muhim qismlarini qaytadan yozib olish o'quvchilarga eslatmalar tayyorlashda yordam beradi. Bu jarayon, ularga tinglaganlarini yaxshiroq eslab qolishga yordam beradi. Podcast tinglagandan so'ng, o'quvchilar uchun savollar tayyorlash yaxshi fikr. Bu savollar tinglangan materialni tushunish darajasini baholashga yordam beradi. O'quvchilar podcastlar haqida fikr almashishlari va o'z tajribalarini baham ko'rishlari uchun guruhlarda muhokama qilishlari mumkin. Bu jarayon, ularning muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ushbu tadqiqotda, podcast tinglash orqali ingliz tili listening ko'nikmalarini rivojlantirish jarayoni o'rganildi. Tadqiqot ishtirokchilari 15-18 yoshdagi o'smirlar va 19-30 yoshdagi o'rta yoshli o'rganuvchilarni o'z ichiga oldi. Ular turli mavzulardagi podcastlarni tingladilar va keyinchalik ularning tinglash ko'nikmalari baholandi. Ishtirokchilarga podcastlarni tinglagandan so'ng savollar berildi, bu esa ularning materialni qanday

tushunganliklarini aniqlashga yordam berdi. Shuningdek, ishtirokchilar o'z tajribalarini baham ko'rishdi va podcastlardan qanday foydalanganliklarini muhokama qildilar.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, podcastlar orqali ingliz tili listening ko'nikmalarini rivojlantirishda ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Ishtirokchilar tinglagan materialni yaxshi tushunishdi va savollarga aniq javob berdilar. Shuningdek, podcastlar orqali olingan bilimlar ularning so'z boyligini kengaytirdi va talaffuzlarini yaxshiladi. O'quvchilarning fikrlariga ko'ra, podcastlar qiziqarli va interaktiv formatda taqdim etilgani sababli, ular o'rganishga bo'lgan motivatsiyalarini oshirdi. O'smirlar va o'rta yoshli o'rganuvchilar uchun bu usul zamonaviy ta'lim jarayonida muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Podcast tinglash orqali ingliz tili listening ko'nikmalarini rivojlantirish - bu samarali va qiziqarli usuldir. O'smirlar va o'rta yoshli o'rganuvchilar uchun bu metod nafaqat tilni o'rganishda yordam beradi, balki ularning qiziqishlarini ham oshiradi. Ushbu tadqiqot natijalari, ta'lim jarayonida podcastlardan foydalanishni kengaytirishni tavsiya etadi va kelajakda yanada kengroq tadqiqotlar o'tkazishni talab qiladi.

Qiyosiy mezonlar	O'smir o'rganuvchilar (13-19 yosh)	O'rta yoshli o'rganuvchilar (35-50 yosh)
Kontent afzalligi	Ko'ngilochar, texnologiya, mashhurlar hayoti va zamonaviy trendlar	Professional rivojlanish, yangiliklar, madaniyat va psixologiya
Tinglash davomiyligi	Qisqa (10-15 daqiqa), dinamik va tezkor epizodlar	Uzoqroq (20-40 daqiqa), chuqur tahliliy va informatsion epizodlar
Texnik mahorat	Yuqori (platformalarni boshqarish, tezlikni sozlashda muammo yo'q)	O'rta (yangi platformalarga ko'nikish uchun ma'lum vaqt talab etiladi)
Leksik qabul qilish	Slenglar, qisqartmalar va norasmiy iboralarni tez o'zlashtirish	Akademik so'zlar, terminologiya va rasmiy nutq konstruksiyalariga e'tibor
Asosiy to'siqlar	Diqqatning tez chalg'ishi, tizimlilikning yetishmasligi	Eshitish orqali idrok etish tezligining pastligi, "eskicha" o'rganish uslubiga moyillik
Motivatsiya turi	Ijtimoiy muloqot va qiziqish (Social/Interest-based)	Karyera, sayohat va shaxsiy ehtiyoj (Career/Goal-oriented)

Jadvalning tahlili

Ushbu qiyosiy jadval podcastlar orqali listening (eshitib tushunish) ko'nikmasini rivojlantirishda yosh omili qanchalik muhim ekanligini bir necha yo'nalishda ko'rsatib beradi:

1. Kognitiv va psixologik farqlar:

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, o'smirlar axborotni tez, lekin qisqa bo'laklarda qabul qilishga moyil. Ularning listening ko'nikmasi dinamik podcastlar (masalan, intervyular yoki tezkor yangiliklar) orqali tezroq rivojlanadi. O'rta yoshli o'rganuvchilar esa vazminroq va mantiqiy ketma-ketlikka ega bo'lgan kontentni afzal ko'radilar. Ularda diqqatni jamlash qobiliyati yuqori bo'lgani uchun, ular uzoq davom etadigan tahliliy materiallarni oxirigacha eshitishga sabrliroqdalar.

✓ Leksik boylik va til o'zlashtirish:

O‘smirlar "jonli" tilga, ya’ni kundalik muloqotda ishlatiladigan sleng va norasmiy iboralarga e’tibor qaratadilar. Bu ularning nutqini tabiiyroq qiladi, lekin rasmiy listening testlarida qiyinchilik tug‘dirishi mumkin. O‘rta yoshlilar esa ko‘proq lug‘at boyligini akademik yoki kasbiy jihatdan boyitishga intiladilar. Ularning listening strategiyasi ko‘proq faktlarni anglash va tahlil qilishga yo‘naltirilgan.

✓ Texnologik moslashuvchanlik:

Podcastlar raqamli vosita bo‘lgani uchun, o‘smirlar turli ilovalar (Spotify, Apple Podcasts) imkoniyatlaridan (audio tezligini oshirish yoki pasaytirish, subtitrlardan foydalanish) maksimal foydalanadilar. O‘rta yoshli o‘rganuvchilarda esa dastlabki bosqichda texnik ko‘nikmalar yetishmasligi listening samaradorligini biroz pasaytirishi mumkin, biroq ularning kuchli ichki motivatsiyasi bu kamchilikni qoplaydi.

✓ Pedagogik tavsiya:

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, o‘smirlar uchun listening mashg‘ulotlarida "Gamification" (o‘yinlashtirish) va qisqa videolar bilan bog‘liq podcastlardan foydalanish, o‘rta yoshlilar uchun esa "Scaffolding" (bosqichma-bosqich qo‘llab-quvvatlash) va lug‘at bilan ishlash mashqlari ko‘proq samara beradi. Podcastlar har ikki guruh uchun ham listening ko‘nikmasini oshirishda "haqiqiy" (authentic) til muhitini yaratadi. Biroq, samaradorlikka erishish uchun o‘smirlarga ko‘proq qiziqarli va zamonaviy kontent, o‘rta yoshlilarga esa mantiqiy, foydali va tizimli materiallar tavsiya etilishi maqsadga muvofiqdir.

XULOSA.

Ushbu qiyosiy tadqiqot podcastlar orqali listening ko‘nikmalarini rivojlantirishda o‘smirlar va o‘rta yoshli o‘rganuvchilar o‘rtasidagi kognitiv va metodik farqlarni ochib beradi. O‘smirlar uchun dinamik, ko‘ngilochar va qisqa epizodlar ko‘proq samara bersa, o‘rta yoshlilar tahliliy, professional va akademik mazmundagi materiallarni afzal ko‘radilar. Podcastlar har ikki guruhda ham real til muhitini yaratishga xizmat qilsa-da, o‘smirlarda sleng va norasmiy tilni o‘zlashtirish tezligi, o‘rta yoshli o‘rganuvchilarda esa diqqatni jamlash va mantiqiy tahlil qilish darajasi yuqoriligi kuzatildi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, listening ko‘nikmalarini rivojlantirishda o‘rganuvchining yoshi va qiziqishlariga moslashtirilgan differensial yondashuv eng yuqori samaradorlikni ta’minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullaeva, N.S. Chet tillarni o‘qitishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish va audio-vizual materiallarning nutqiy ko‘nikmalarga ta’siri. – Toshkent: "Yangi asr avlodi", 2018. – 112-b.
2. Jalolov, J.J. Chet til o‘qitish metodikasi: Chet tillarni o‘rganish jarayonida eshitib tushunish ko‘nikmalarini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari. – Toshkent: "O‘qituvchi", 2012. – 165-b.

3. Karimova, G.A. Multimedia texnologiyalari va internet-podcastlar orqali o‘quvchilarning og‘zaki nutqini hamda tinglab tushunish qobiliyatini rivojlantirish. – Samarqand: "SamDU nashriyoti", 2020. – 70-b.
4. Mamatov, A.E. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va til o‘rganishda raqamli audio-resurslarning samaradorligi: metodik tavsiyalar. – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2016. – 135-b.
5. Rasulov, R.R. Umumiy tilshunoslik va chet tili o‘qitishda psixolingvistik yondashuvlar: Turli yoshdagi o‘rganuvchilarning axborotni qabul qilish xususiyatlari. – Toshkent: "Iqtisod-moliya", 2014. – 215-b.
6. Yusupov, O‘.Q. Ingliz tili o‘qitishning innovatsion usullari: Podcastlar va interaktiv metodlar yordamida listening ko‘nikmasini jadallashtirish. – Toshkent: "O‘zbekiston", 2019. – 155-b.